

вели цара Душана манастиру св. Архангела код Призрена нашао је помен о Арбанасима у унутрашњости Српског царства, односно о девет арбанашких катуна додијелених овом манастиру. Подвукавши значај арбанашког елемента у новобрдском рударству за миграцију на Косово, нагласио је и арбанашко поријекло Балшића, те значај кориштења српског језика и писма код арбанашких великаша четрнаестог и петнаестог вијека.

Најзначајније податке за ову тему аутор је нашао у спису »О Ђерђу Кастриоту кога Турци на своме језику називају Скендер бег тј. Александар Велики« од улцињског бискупа Мартина Сегона из петнаестог вијека. На крају расправе аутор је закључио да су Арбанаси дванаестог и почетка тринаестог вијека везани за сасвим одређену територију, а затим наставља да »јужнословенски извори показују, такође, оно што се налази у византијским и другим средњовековним текстовима, наиме да се Албанци већ у средњем веку шире из своје матичне области, неплодне и недовољне да прехране вишак становништва«. Закључак сасвим опречан ставовима албанских научника изијетим у зборнику *The Albanians and their Territories* изашлог у Тирани 1985.

Анте Шкегро

LA PRESENZA EBRAICA IN PUGLIA, FONTI DOCUMENTARIE E BIBLIOGRAFICHE *Archivio di stato di Bari, Bari 1981, 188 strana*

Publikacija posvećena jevrejskom prisustvu u Apuliji izdata je povodom održavanja naučnog skupa u Bariju, a u okviru zvanične italijansko-izraelske saradnje. Državni arhiv iz Barija, organizator skupa i izdavač publikacije o kojoj je riječ, istom prilikom je priredio i izložbu relevantnih dokumenata, originala i fotokopija, fragmenata hebrejskih zapisa, javnih i privatnih akata. Među tim aktima naročito se ističe niz notarskih akata koji se odnose na čitavu Apuliju i koji »svjedoče o teškom trenutku mjesnog jevrejskog života«. Nakon ovog »predstavljanja« publikacije (*»Presentazione«*), grupa njenih saradnika dala je kratki uvod.

Međunarodni skup *»Italia Judaica«* održan je u maju 1981. godine u Bariju. Učesnici skupa su nekoliko dana analizirali razne probleme istorijske, umjetničke i literarne prirode izazvane jevrejskim prisustvom u Italiji. U tom smislu i publikacija *»La presenza ebraica in Puglia«* treba da pruži prilog poznavanja prošlosti apuljskih Jevreja u vremenu od sredine 15. do sredine 16. stoljeća.

Istorijska podloga pitanja vezanog za Jevreje u Apuliji je poznata. Izgon iz Napuljskog kraljevstva, potvrđen zvaničnim aktima vlade, surov je obračun

sa ovom etničkom i vjerskom grupacijom, koji je imao, kako će se kasnije uvidjeti, dalekosežne posljedice. Promjene na prijestolju nisu sobom donosile ništa novo ni dobro. »*Terra di Bari*« je bila, poput drugih oblasti, na udaru državnopolitičkih odluka, pa su dokumenti objavljeni u ovoj publikaciji svojevrsna ilustracija vremena iz kog potiču.

Prvi dio publikacije – Dokumentarni izvori (»*Fonti documentarie*«) sa podnaslovom Notarski akti (»*Atti notarili*«) – čini uži izbor integralno transkribovanih akata koji se odnose na privredne, istorijske i institucionalne prilike Barija, Bitonta, Barlete i Molfete. Obuhvataju period od 10. septembra 1436, do 16. avgusta 1541. godine, ima ih ukupno pedeset i uz svaki akt objavljen je i njegov regist i arhivska signatura. Pažnju privlače naročito brojna svjedočanstva o trgovini robljem, srebrom, sapunom, maslinovim uljem i nekretninama. Poslovi su sklapani sa Jevrejima ili sa hrišćanima u jednom istom mjestu. Zanimljiv je i podatak da su još tada Jevreji nekih gradova (Bitonta, na primjer) bili obavezni da nose posebne oznake na odjeći, od čega su, ponekad, oslobođani odlukom gradskih vlasti.

U drugom dijelu publikacije – Dokumentarni izvori (»*Fonti documentarie*«) sa podnaslovom Regesti notarskih akata bareske opštine od 1540. do 1541. (»*Atti motarili registati piazza di Bari, aa 1540-1541*«) – objavljeni su registi svih 411 akata sa signaturama bareskih notara iz pomenutog dvogodišta. U doba konačnog protjerivanja Jevreja iz Napuljskog kraljevstva u prilici smo da se detaljnije upoznamo sa tamošnjom jevrejskom opštinom. U aktima su naglašeni problemi vezani za ostvarivanje porodičnog prava i ekonomiku. Nailazimo na dosta dokaza o postojanju i djelovanju mješovitih jevrejsko-hrišćanskih trgovačkih i finansijskih društava. Da nada u privremenost zvaničnih odluka i povratak u Kraljevstvo nije samo naša pretpostavka govori masovna prodaja jevrejskih kuća na vrijeme od tri godine. Sve to ide u prilog mišljenju da je u periodu jačanja feudalizma život u najbrojnim središtima bareske oblasti nastavio svoj razvoj zahvaljujući, između ostalog, i jevrejskoj aktivnosti.

Bibliografski dodatak (»*Appendice bibliografica*«) sadrži popis djela koja se odnose na italijanske Jevreje. Djela su klasirana u sljedeće tri grupe: 1. Jevrejski izvori (»*Fonti ebraiche*«), 2. Djela opšteg karaktera (»*Opere di carattere generale*«) i 3. Djela posebnog karaktera (»*Opere di carattere specifico*«). Popis se zasniva na svjetskoj štamparskoj produkciji 1844-1980. godine.

Publikaciju »*La presenza ebraica in Puglia*« završava Imenski indeks (»*Indice onomastico*«), za kojim slijedi spisak saradnika na izradi ovog korisnog i zanimljivog priručnika.

Mr Vojka Besarović – Džinić